

den nuværende Udvikling, for et Samfund kan ikke i Længden blive ved at bestaa alene ved rent negative Foranstaltninger; vil den enkelte, det enkelte troende Individ, have Gavn af et Samfund, hvorigennem hans aandelige Liv skal næres, saa maa han virkelig finde sig i, at dette Samfund har Former, som indskrænke hans fri Rørelser; vil han ikke finde sig i, at der er Former, der indskrænke hans egne fri Rørelser, vil han have ubetinget Individualisme, saa faar han det Samfund ødelagt. En ubetinget og ubehersket Frihed for den enkelte umuliggør ethvert som helst virkeligt, ogsaa religiøst Samfund, saa gaar det hele i Retning af Opløsning og Anarki i kirkelig Henseende. Se, mine Herrer, det er ud fra denne Forudsætning og Betragtning, at jeg siger: Det er paa høje Tid, at vi faa et kirkeligt Organ, hvor man kan vælge med det for Øje, at de vedkommende have kirkelig Sans og kirkelig Forstaaelse, og hvor man fra forskellig Side og med forskellig Opfattelse kan komme til at forstaa hinanden og ikke se sig forbitrede paa hinanden eller se sig gale paa hinanden, men komme til at forstaa hinanden og respektere hinanden og fremme den Sag, som vi dog alle sammen have den største Interesse for. De sociale og politiske Spørgsmaal skulle ikke og maa ikke spille ind her; jeg mener, at Kristendommen er lige saa konservativ som demokratisk og lige saa demokratisk som konservativ, og der er ikke det allermindste i Vejen for, at de, som ere levende Tilhængere af Kristendommen, skulde og maatte kunne forenes om mangt og meget, som nu skiller dem, hvis de kom sammen og lærte at forstaa hinanden. Der er gjort et Forsøg gennem de saakaldte Bethesda-møder, men det er noget rent frivilligt, der her var Tale om, og som alt frivilligt er der meget vilkaarligt og tilfældigt forbundet dermed; der er mange, som ere store paa saadanne Møder, som, naar det kommer til Stykket, ikke have meget at sige i deres egen Menighed, og der kan paa den anden Side være mange, der holde sig tilbage fra den Slags frivillige Møder; som ikke skulde holde sig tilbage. Og der er altid den Fare ved disse Møder, at de ere ikke nogen Repræsentation for Menigheden; og naar der er Tale om, at de skulde betragtes som et Organ, som Menighederne skulde bøje sig for, gøre disse det ikke. Derfor gælder det efter min Mening om, at man kommer til efterhaanden at samle sig om en Repræsentation, som Menigheden kan bøje sig for, fordi den er Kød af dens

Kød og Blod af dens Blod, og jeg vilde allerhelst, at vi standsede de kirkelige Forhandlinger i denne Sal, indtil vi vare blevne enige om en saadan Repræsentation, men det kan jo have sine Vanskeligheder, og det kan ikke hjælpe at være Principrytter, og jeg mener derfor ogsaa, at der kunde blive Tale om at gaa en anden Vej med Hensyn til Menighedsraads Oprettelse end hidtil.

Det viser sig jo aabenbart, at den rent frivillige Oprettelse kommer man ingen Vegne med; og jeg tror ogsaa med den ærede Indleder, at hvis vi skulde have Menighedsraad, blive vi nødte til at gaa til Menighedsvalg og opgive enhver Tanke om, at Præsterne skulde vælge dem. Sagen er jo den, at Menighedsraad ere to Ting; det kommer jo an paa, om de skulde være som de kirkeældste vare i gamle Dage, og som de kirkeældste ere i den reformerte Kirke, altsaa en Slags Medhjælp for Præsten i Ordets videste eller snævraste Forstand, i enhver Henseende med vidt Omfang og en stor Magtfulde. Skulle de det, kan man ikke gaa ind paa Spørgsmaalet i Øjeblikket. Men skulde de nærmest være det, som den ærede Indleder talte om, en Menighedsrepræsentation, der skal tage de Arbejder op, som det ligger nær for Menigheden at tage op paa folkekirkelig Grund, en Slags kirkeligt Sogneraad, om man vil, saa kan man meget godt lade Menighederne vælge dem, og det skal jeg ikke have noget imod. Derimod gør det mig ondt at maatte sige, at jeg kan ikke gaa med til at give dem saa uhyre Magt, som det ærede Medlem vil skaffe dem gennem det, som er foreslaaet om Præstevalg, Menighedernes Deltagelse i Valg af deres Præster. Det bør ikke ske ved en isoleret Menighed; det bør ske i Forbindelse med en almindelig Kirkeforfatning, hvor Biskoppen faar en ganske anden Magt, end han har nu, og hvor til Gengæld Biskoppen er valgt paa en mere kirkelig Maade end nu. Det bliver ellers en Stump, som ikke passer ind i det andet; hvis man vil tage Menighedens Deltagelse alene for sig og holde alt det andet udenfor, og i alt Fald maatte der skaffes en Præstelønningslov, før man gik ind paa at give Menighederne Valgret. Det, som det ærede Medlem antyder, hjælper noget paa det, men det vil paa ingen Maade være nok; man maatte sikkert meget mere ind paa Alderstillægssystemet for Præsternes Vedkommende, hvis man skulde sikre dem en nogenlunde retfærdig Behandling. Men, som sagt, de Menighedsraad, som kunne oprettes i Øje-